

Suliniutini angisuuni illulioriternermi sanaartornermilu suliasat pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut

(Inuussutissarsiornermut Aatsitassarsiornermullu Naalakkersuisuni ilaasortaq)

Saqqummiussinermit allakkiaq

(Inuussutissarsiornermut Aatsitassarsiornermullu Naalakkersuisuni ilaasortaq)

Siullermeenera

Matumuuna suliniutini angisuuni illulioriternermi sanaartornermilu suliasat pillugit Inatsisartut inatsisissaattut siunnersuut saqqummiutissavara. Aatsitassarsiornermi erngup nukissiornermilu suliniutinik angisuunik sanaartornermi sanaartugassat neqeroorutigineqarnerinik sulisartunillu nunap avataaneersunik atugaqarnermik suliniutinut angisuunut inatsit aalajangersaasuvoq.

Kalaallit Nunaata suliniutinik angisuunik aningaasaliissutinik pissarsiorniarsarinera siunnersuummut tunngaviuvoq. Tamanna nunarpassuit taamatuttaaq suliffissaqartitsiniarnermik annertunerusunillu isertitaqarnissamik ilungersuussisunik unammillerteqarluni pivoq.

1993-imiilli Kalaallit Nunaannit innuttaasut uteqqittartut ilanngaatigereerlugit 7.000-itut amerlassuseqartunik nutsertoqartarpoq, aammattaarlu nunami suliffissaaleqineq annertusiartorpoq. Ukiuni takkuttussani kinguppattassat malunnaatilimmik ikilisinnissaat naatsorsuutaapput. Aammalu naalagaaffimmit tapiissutit akisussutsikkut nalingisa annikillinissaat naatsorsuutigisariaqarparput.

Inuppassuit assut appasissumik isertitaqarlutik nunami atugarissaassutsip annertuumik equngasoqarfiunera atugaraarput, soorlulusooq nunanut immitsinnik assersuuffigisakkatsinnut naleqqiulluta innuttaasuni ataasiakkaani isertitat malinnaasinnaanatik.

Akileraarutit qaffannerisigut allatullu agguataarinikkut nunap atugarissaassusaa annertusarsinnaangilarput. Killup tungaanut ingerlaarneq unitsinneqassappat namminersuutigalugu inuussutissarsiorfinni siuarsaasoqartariaqarpoq.

Kalaallit Nunaata ukiut amerlavallaanngitsut iluini imminik napatitsisumik aningaasaqarneq angussappagu aatsitassarsiornermi suliniutinilu angisuunik pilersitsinissamut maannakkut pissutsinik allanik piviusunik qinigassaqaannginnera Naalakkersuisut nalilerpaat.

Nunani allani atugassarisanut naleqqiullugit, ilanngullugit nunat allat aningaasarsiaqarnikkut sulisunullu tamakkiisunik aningaasartuutit appasinnerujussuarnik inissisimaffilinnut, nunatsinnit suliniutinut angisuunut atugassarisat unammillersinnaassuseqassappata Kalaallit Nunaat taamaallaat nunanit tamalaanit aningaasaliissutit kajungersaasinnaallunilu attassinissaminut periarfissaqarpoq.

Inatsisissatut siunnersuutip matuma siunertaa tassaavoq suliniutinut angisuunut nunatsinnit atugassarisat unammillersinnaanerulersinnissaat, taamaalillunilu Kalaallit Nunaanni suliniutit angisuuni aningaasaliissutit kajungersaanissamut attassinissamullu pitsaanerusunik periarfissiinissaq.

Siunnersuummi suliniutip suliniutit angisuutut isigineqarsinnaanissaanut arlalinnik piunasaqaatinik inissiisoqarpoq. Piunasaqarput

- 1) suliniutip sanaartorfiani aningaasartuutaasut en milliard kronit sinnersimassagaat, aamma
- 2) suliniutip sanaartornernik suliaqarnermi sulisussanik pisariaqartitsinerata Kalaallit Nunaanni sulisorisinnaasat piukkunnaatillit, suliffissaaleqisut pissarsiarisinnaasallu sinnersimassagaat, imaluunniit
- 3) suliniutip suliffeqarfinni sanaartornernik ingerlassaqartartuni teknikkikkut aningaasaqarnikkullu pisinnaassusaasaannik piunasaqaatai nunatsinni suliffeqarfiit teknikkikkut imaluunniit aningaasaqarnikkut pisinnaassusaannik qaangiisimassasut.

Suliniutinut angisuunut ilaasussatut suliniutinut kissaatigisaasunut tunngatillugu suliniutit ataasiakkaat inuiaqatigiinnut tunngatillugu piujuartitsisinnaassusaannik naliliissutit suliarineqassanerani isumannaarnerisigut piunasaqaatinik taakkuninnga naapertuutsinissaq pissaaq. Tassunga atatillugu suliffeqarfimmi illuatungerisat ingerlassami ilaatinneqarnissaat isumannaarneqassaaq. Akileraarutit insertit nutaaq aqqutigalugu suliniutit angisuut immineq napatitsinerusumik isumannaarinissamut annertuumik ilapittuinnissaa sianigissavarput. Ungasissumullu piujuartitsisumik ineriartortitsinerup suliniutit najugaqavissutut innuttaasuni piginnaanngorsaanermut suliffinnillu nutaarpassuarnik pilersitsinissamut aqqutissiuinissaat piunasaqarfigaat.

Suliffeqarfimmi illuatungerisat kommunillu ilanngunneqarnerisigut suliniutit angisuuni sulisartut kalaallit suliffiillu nunatsinneersut ilanngunneqarnissaannik anguniakkatta tikinniarnerata isumannaarnissaanut Naalakkersuisut IBA-mi isumaqatigiissutit ataqatigiissillugit atorniarpaat.

Siunnersuummi malittarisassiat naapertorlugit aalajangersimasutut killilersukkatut suliassanut neqeroortigineqartunut siunnersuut taamaallaat atorineqassasooq erseqqissarneqassaaq. Tassalu uagut nammineq suliffeqarfiutitsinnit suliassat isumagineqarsinnaanngitsut pineqarput, aammalu nunami maani sulisorisassatut atorineqarsinnaasunut naleqqiullugu amerlanernik pisariaqartitsisunut. Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit suliassaannik annasaqassanerit imaluunniit Kalaallit Nunaanni suliffinnik annasaqarnissamik siunnersuut nassataqassanngilaq. Paarlattuanik siunnersuutikkut nunamut maannga aningaasaliisunik takkuttoqarnissaanut peqataaqataassaaq, taamaalillunilu najugaqarfimmi

inuussutissarsiorfiusunut aammalu nunami maani suliffeqarnermut iluaqutaasussanik isertitaqarfiussalluni.

Kalaallit Nunaanni suliniutit angisuut aningaasarsiatigut atorfinitsitaanermullu atugassarisat akuersaarnartut atorlugit ingerlanneqartarnissaasa isumannaarnissaat siunnersuummut aamma siunertaavoq. Siunnersuutip kingornatigut aningaasarsiatigut atorfinitsitaanermullu atugassarisat sulisitsisut aammalu sulisartut akornanni isumaqatiginninniareermermi isumaqatigiissutikkut sulisartunik avataaneersunik ilaatinneqartukkut aalajangersaasoqassasoq aallaavigisaavoq.

Taamaattorli sulisunut iluaqutaasussaangitsumik isumaqatigiissuteqarnikkut imaluunniit inunnik ataasiakkaanik atorfinitsitsinermi isumaqatigiissutitigut pisasaqartitsiniarnermi avaqqunneqqarsinnaangitsumik inatsisissatut siunnersuummi aningaasarsiat annikinnerpaaffissaat aalajangersaavigineqarpoq.

GA-p aamma SIK-p akornanni isumaqatigiissut aallaavigalugu nal. akunneranut aningaasarsiaq 80,41 kr.-mik kinguneqassaaq. Tassunga atatillugu nerisat najugaqarnerullu il.il. nalingat ilanngunneqarsinnaavoq. Anguniagaq tassaavoq Kalaallit Nunaannit sulisuusut minnerpaamik inissisimaffiannut nunat allaniit aallartitaasut piviusutut akisussusilittut pisisinnaassusaasa inissinnissaata isumannaarnissaa.

Europami nunat arlallit pisortatigut minnerpaaffissatut aningaasarsianik pilersitsisimapput. 2011-mi assigiinngisitaarnerat imatut ippoq, Europami nunat pisuunerpaat ilaannit Luxembourgimi qaammammut 13.000 kr.-t missaannit Rumæniami 1.200 kr.-t missaannut. Nunat atugarissaarfiit, soorlu Frankrigi, Belgia, Irlandi aamma Hollandi 10.000 kr.-t sinnitsiarlugit minnerpaamik aningaasarsiaasaqarfiupput, Tuluit Nunaannili 9.000 kr.-t inissisimaffigalugit. Nunat ilaanni appassissumik unammillersinnaassusilinni, taamaalillutillu suliffissaqartitsiniarnikkut annertuumik ajornartorsiuteqarlutillu aningaasaqarnermikkut oqimaaqatigiissitsiniarnikkut ajornartorsiutilinni Grækenlanditut Spaniatullu ittuni inissisimaffik 6.500 aamma 5.600 kr.-ni ippoq.

Akileraarutit ilanngaatigereerlugit 10.000 – 13.000 kr.-nik qaammammusiat maani nunami 28.000 aamma 36.000 kr.-t missaasa akornanni akeqartuusunik nioqutissat Kinami pisiarineqarsinnaassapput. Allatut oqaatigalugu sulisartut Kinameersuusinnaasut, suliniutinik angisuunik sanaartornermik suliallit Kalaallit Nunaanni pisisinnaasutsimut naleqqiullugu nunami angerlarsimaffigisaminni pingasoriaatingajaanik qaffasinnerusumik pisisinnaassuseqassapput.

Sulisartunut avataaneersunut isumaqatigiissutit atuuttut taamaallaat suliniutini angisuuni taakkunani sanaartorfiup nalaani aalajangersimasutut killilikkatut suliassani atorneqassapput. Taamaalilluni Kalaallit Nunaanni suliffeqarfimmi aningaasarsiatigut annikillisaasoqarnissamut isumannaarisoqassaaq. Aammali Kalaallit Nunaanni suliffeqarfiit equngasumik unammillerfiussannginnerinik isumaqassaaq, inatsisip atuuffia siunnersuut malillugu immikkut ittunik piumasaqaatinik taamaallaat neqeroortigineqarsinnaasunut aalajangersimasutut piffissamik killilikkatut suliassanut killeqarfiligaanera pissutigalugu.

Inatsimmi immikkut ittumik saqqummiussaasutut immikkut illuinnartutut sinaakktissatut piunasaqaataasunut naleqqiullugit inatsisip allanik aalajangersaassanera siunertarineqanngitsoq naggasiutigalugu oqaatigissavara. Taamaattumik suliniutit angisuut pineqartillugit avatangiisinut, isumannaallisaanermut, suliffimmi avatangiisinut, peqqissutsimut aamma sulinermi ajoqusernissamut sillimmasiinermut, aatsitassanut, erngup nukinganut il.il. malittarisassiat atuuttut malittarineqartarnissaasa sianiginiarnissaat pingaartuuvoq.

Taamatut oqaaseqarlunga siunnersuut Inatsisartut akuersaaruteqarlutik oqaluuserinissaannut ingerlateqqissavara.